

990605-1

Ježíš však jde ještě o hodný kus dál tím, že si učedníky vybírá mezi docela obyčejnými, prostými lidmi (např. rybáři), ačkoliv sám je zřejmě dobře vzdělán (nejspíš v kruzích esejců či nazarejců a jako žák či následovník Jana Křtitele), že stoluje s celníky, publikány a hříšníky a nevěstkami (Mt 9, 10; Lk 5, 29), a že říká, že právě nevěstky a hříšníci předcházejí i „velekněží i starší lidu“ do království božího (Mt 21, 31). V jednom podobenství dokonce slyšíme, že nikdo z těch, kdo byli pozváni na hostinu, neokusí večeře, ale že budou přivedeni chudí, zmrzačení, slepí a chromí, a také ti, kdo budou nalezeni na cestách a mezi ohradami (Lk 14, 23; u Kralických: mezi ploty). To je po mém soudu naprosto zřetelná linie: proroci i Ježíš jsou jednak sami přednostně orientováni na tzv. okraje společnosti, a svým poselstvím se pokoušejí takto orientovat také své posluchače. Když to aplikujeme na naše dnešní téma, můžeme plným právem říci, že tato svérázná tradice jakoby převrací hodnotovou škálu a za elitu vyhlašuje anti-elitu. Nejde o to, kdo je etablovaně nejlepší, ale kdo má nejlepší perspektivu, i když je považován za špatného a za nicotného. Je to jakýsi zvláštní demokratismus, který se orientuje nikoli na dav, nikoli na lůzu, ale ani na většinu, na „lid“ vůbec, ale přednostně na okraje společnosti, na to, co je v očích lidí bezvýznamné a co odvrhli jako nepotřebné, neužitečné. To právě znamenají Ježíšem citovaná slova žalmu, že „kámen, který zavrhl stavitelé, stal se kamenem úhelným“ (Mk 12, 10; Ž 118, 22-3). Nejde nám teď o to, v celé šíři interpretovat, co všechno tato pozoruhodná tradice představuje a jak je třeba ji interpretovat. Chtěl jsem jen ukázat, jak křesťanství jen z reverence, ale asi bez náležité reflexe, vneslo do evropského kulturního, myšlenkového i duchovního ovzduší cosi překvapivého a dokonce samotnými křesťany (zejména dnes) nedostatečně chápaného. Jde o jakýsi v pozadí polemický tón proti důrazu na domov, domovinu a vlast, tedy i národ a stát, tedy i samo občanství a občanskou společnost. Ježíš sám o sobě říká: Lišky mají doupata a ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kde by hlavu složil (Mt 8, 20; Lk 9, 58). A v centru jeho pozornosti jsou také ti, kdo jako on jsou vlastně bezdomovci, i když to bezdomovectví je třeba vyložit mnohem hlouběji, než bývá dnes zvykem. Jde o jakousi základní nezajištěnost, která tu je zcela překvapivě považována za šanci, dokonce za přednost a výhodu. Pro občanskou společnost, která si je vědoma křesťanských, zejména pak protestantských kořenů demokracie, to pak znamená, že si s mimořádnou pozorností musí všímat temnějších koutů a odstrkovaných okrajových jevů, tj. zejména lidí, kteří nejsou vůbec občany nebo jsou tzv. občany druhého řádu, kteří jsou tím či oním způsobem nezajištěni a kterým chybí z toho či onoho důvodu domov – dalo by se říci, kdo se tak či onak dostali mimo normu, mimo normalitu.

(Písek, 990605-1.)